

BO'LAJAK DIZAYNER, IJODKORLAR TA'LIMIDA G'OYA SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARINI TO'G'RI TANLASH VA QO'LLASHNING O'RNI

Gulzoda Ernazarovna Umarova

katta o'qituvchi

MRDI instituti Libos dizayni kafedrası

gulzodaodiljonrayhona@gmail.com

Asomiddin Zayniddinovich Rashidov

MRDI instituti Libos dizayni kafedrası dotsenti

a.rashidov3107@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.37547/ssa-V5-04-18>

Annotatsiya: Maqolada, Maqolaning asosiy maqsadi talabalarning kasbiy malakasini rivojlantirish uchun pedagogik texnologiyalardan foydalanishning asosiy qoidalarini o'rganishdir. Mutaxassislar tayyorlashni takomillashtirish talabalarda ularning kasbiy faoliyati ob'ekti, uni tadqiq etish, tashkil etish va boshqarish bo'yicha ko'nikma va malakalari haqida tizimli g'oyalarni shakllantirishning samarali usullarini izlashni taqozo etadi. Kasbiy tayyorgarlik sohasidagi eng dolzarb muammolardan biri bu butun ijtimoiy ahamiyatga ega fazilatlar tizimining etukligi va rivojlanishining ifodasi bo'lgan, individual faoliyatda samarali amalga oshiriladigan va ularning shaxsiy madaniyati bilan uzviy bog'liq bo'lgan mutaxassislarning kasbiy madaniyatining turli tomonlarini shakllantirishdir. Universitetda o'qish davomida talabalar har tomonlama pedagogik tayyorgarlikdan o'tishlari, ijodiy izlanishga samimiy qiziqish va pedagogik kasbiy mahoratni shakllantirishlari kerak. Tadqiqotlar natijasida talabalarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda pedagogik texnologiyalardan foydalanishning asosiy tendentsiyalari, jihatlari va istiqbollari muallif tomonidan ta'rifi berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, ong, dizayn, shaxs, motivatsiya, pedagogika, metod, rivojlanish.

Аннотация: В статье основной целью является изучение основных правил использования педагогических технологий для развития профессиональных навыков студентов. Совершенствование подготовки специалистов требует поиска эффективных методов формирования у студентов системных представлений об объекте своей профессиональной деятельности, умений и навыков по ее исследованию, организации и управлению. Одной из наиболее актуальных проблем в области профессиональной подготовки является формирование различных сторон профессиональной культуры специалистов, которые являются выражением зрелости и развития всей системы социально значимых качеств, эффективно реализуются в индивидуальной деятельности и неразрывно связаны с их личностной культурой. В процессе обучения в университете студенты должны пройти комплексную педагогическую подготовку, развить искренний интерес к творческому поиску, развить педагогические профессиональные навыки. В результате исследования выявлены основные тенденции, аспекты и перспективы использования педагогических технологий в развитии профессиональной компетентности студентов.

Ключевые слова: образование, сознание, дизайн, личность, мотивация, педагогика, метод, развитие.

Abstract: The main objective of the article is to study the basic rules for using pedagogical technologies to develop students' professional skills. Improving the training of specialists requires

finding effective methods for developing students' systemic ideas about the object of their professional activity, skills and abilities in its research, organization and management. One of the most pressing issues in the field of professional training is the formation of various aspects of the professional culture of specialists, which are an expression of the maturity and development of the entire system of socially significant qualities, are effectively realized in individual activities and are inextricably linked with their personal culture. During their studies at the university, students must undergo comprehensive pedagogical training, develop a genuine interest in creative search, and develop pedagogical professional skills. The study identified the main trends, aspects, and prospects for using pedagogical technologies in developing students' professional competence.

Keywords: education, consciousness, design, personality, motivation, pedagogy, method, development.

San'atning asosiy maqsadi - yoshlarning kasbiy malakasini rivojlantirish uchun ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning asosiy ko'nikmalarini o'rganishdir. Mutaxassislar uchun shakl tayyorlash, xodimlaringiz yoki kasbiy faoliyatingiz ob'ektlari uchun tizim g'oyalari, shuningdek, individual yondashuv, tashkilot va faoliyat sohasidagi vakolat va ko'nikmalar sifatida samarali shakllarni topish yaxshidir. Eng ko'p muammolar kasbiy ta'lim lagerida, shuningdek, yetuklikni ifodalovchi va samarali bo'lgan bir butun yoki ijtimoiy malaka tizimini rivojlantirishga hissa qo'shadigan mutaxassislar uchun kasbiy madaniyatning turli jihatlarini shakllantirishda yuzaga keladi. Shaxsiy faoliyat sizning insoniy madaniyatingiz bilan chambarchas bog'liqdir. Siz universitetda tahsil olayotgan vaqtingizda bitiruvchilarimiz yangi pedagogik ta'limga, ijodiy izlanishga, kasbiy pedagogik ta'limga samimiy qiziqish bilan kirib keladi. Forumdagi treninglar natijasida yoshlarning kasbiy malakasini oshirishda ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning asosiy yo'nalishlari, jihatlari va istiqbollari ochib berildi.

Maqolaning asosiy maqsadi talabalarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish uchun pedagogik texnologiyalardan foydalanish asoslarini o'rganishdir. Mutaxassislarning eng yaxshi ta'lim olishi ular talabalarining tizimli g'oyalari, shu jumladan sizning kasbiy faoliyatingiz ob'ektlari, tadqiqot, tashkil etish va o'qitish sohasidagi malaka va ko'nikmalarining samarali shakllari bilan tanishishni talab qiladi. Kasb-hunar ta'limining ko'plab dolzarb muammolari mutaxassislar o'rtasida kasbiy madaniyatning turli tomonlarini shakllantirish bo'lib, ular etuklikning namoyon bo'lishi va individual faoliyatda samarali bo'lishi mumkin bo'lgan muhim ijtimoiy ko'nikmalarining butun tizimini yaratish natijasidir. va bu sizning shaxsiy madaniyatingiz bilan uzviy bog'liqdir. Universitetda o'qiyotganda talabalar yaxlit pedagogik ta'lim olishlari, ijodiy izlanishlarga samimiy qiziqish va kasbiy pedagogik mahoratni shakllantirishlari kerak.

Trening natijasida biz talabalarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish uchun ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning asosiy tendentsiyalari, jihatlari va istiqbollarini ochib beramiz.

Uchinchi ming yillik boshlarida insoniyat hayotining hozirgi bosqichidagi taraqqiyotini belgilab beruvchi global ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy-madaniy jarayonlar chuqurlashib, jadallashib bormoqda. Global ijtimoiy o'zgarishlar tizimli, tez va qaytarilmasdir. Ular dunyoning aksariyat mamlakatlarida ilmiy-texnikaviy taraqqiyot, jadal axborotlashtirish va kompyuterlashtirish, jamiyat hayotini demokratlashtirish bilan bog'liq.

Bunday sharoitlarda ta'lim eng muhim rol o'ynaydi. Bu shaxs va jamiyatga bevosita va eng katta ta'sir ko'rsatadigan ta'limdir.

Ta'lim - bu ijtimoiy institut bo'lib, u orqali har bir inson shaxs, mutaxassis va fuqarolik fazilatlarini egallaydi.

"Kompetensiya" tushunchasi har qanday mansabdor shaxs yoki organning vakolatlarini anglatadi; ma'lum bir sohada bilim va tajribaga ega bo'lish. O'qituvchining kasbiy kompetensiyasi deganda o'qituvchining pedagogik jarayonning maqsadlarini mustaqil va samarali amalga oshirishga imkon beradigan shaxsiy imkoniyatlari tushuniladi. Buning uchun pedagogik nazariyani bilish va uni amaliyotda qo'llay bilish kerak. "Kompetensiya" shaxsning kasbiy mahorat darajasini belgilaydi va unga erishish mutaxassislarni kasbiy tayyorlash maqsadi bo'lgan zarur kompetentsiyalarni egallash orqali amalga oshiriladi.

Kompetentsiya deganda biz yuqori sifatli samarali faoliyat uchun zarur bo'lgan o'zaro bog'liq shaxs fazilatlarini (bilim, qobiliyat, ko'nikma, harakat usullari) to'plamini tushunamiz. Kompetentsiya tegishli kompetentsiyalarga ega bo'lish sifatida belgilanadi. Pedagogik kompetentsiya ta'riflarini tahlil qilish shuni ta'kidlashga imkon beradiki, pedagogik kompetentsiya - bu ilmiy bilimlar, intellektual va amaliy ko'nikma va qobiliyatlar, shaxsiy fazilatlar va ta'lim; bu etarli motivatsiya va aqliy jarayonlarning yuqori darajadagi professionalligi bilan o'qituvchi shaxsining o'zini o'zi anglashi, o'zini o'zi saqlashi va o'zini o'zi takomillashtirishni ta'minlaydi.

Bugungi kunda talabaning kasbiy kompetensiyasining rivojlanishini diagnostika qilish dolzarb bo'lib, tadqiqotchilarda ma'lum qiziqish uyg'otmoqda. Uning samaradorligi, asosan, shaxsning kognitiv va hissiy-irodaviy sohalarining psixologik xususiyatlarining rivojlanish darajasi bilan belgilanadi.

Adabiy manbalarni o'rganish asosida biz bo'lajak mutaxassisning eng muhim fazilatlarini aniqladik (Mugattarova va boshqalar, 2020):

1) rahbarning axloqiy va psixologik fazilatlarini (yuksak hayotiy ideallar, insonparvarlik, halollik va rostgo'ylik, adolat va xolislik, erkinlik va jasoratni sevish, rivojlangan burch va mas'uliyat hissi, aql va bag'rikenglik, munosabatlardagi xushmuomalalik, hissiy vazminlik, xushmuomalalik, cheksiz sabr-toqat, xushmuomalalik, ishbilarmonlik va shaxsiy obro'-e'tibor);

2) rahbarning pedagogik fazilatlarini (qo'l ostidagilarni tayyorlash, xodimlar o'rtasida zarur kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirish, umumiy madaniy, estetik va jismoniy tarbiyani tashkil etish, buyruqlarni aniq va mantiqiy shakllantirish, o'z nuqtai nazarini muhokama qilish qobiliyati)

3) kasbiy fazilatlar (rahbarlik san'ati, odamlar bilan ishlash ko'nikmalari, siyosiy madaniyat, ishga yaxlit tizimli yondashish, g'oyalarni ishlab chiqish va ularni amaliy harakatlarga aylantirish qobiliyati, ijodkorlik (ijodkorlik), zamonaviy iqtisodiy fikrlash, kompyuter savodxonligi, sog'lom turmush tarzi, muloqot madaniyati, chet tillari)

4) ishbilarmonlik fazilatlarini - boshqaruv qobiliyatlari: tashkiliy tizimni diagnostika qilish, vaziyatni sharhlash va to'g'ri xulosalar chiqarish, nostandart qarorlarni o'z vaqtida qabul qilish va amalga oshirish, xodimlarni yuqori samarali ishlarni bajarishga undash; ishni oqilona tashkil etish, yuqori mehnat intizomini ta'minlash, kadrlarni xolisona tanlash, baholash, joylashtirish, ishchi kuchining o'zini o'zi tashkil etishini ta'minlash, odamlarni boshqarish, ularning xarakterini, qobiliyatini va psixologik holatini tushunish; boshqa menejerlar bilan ishbilarmonlik aloqalarini o'rnatish, suhbatni o'tkazish, ifodali, ishonchli, bahsli muzokaralar olib borish, hazil tuyg'usi, yuqori bilimdonlik, iqtisodiy tavakkalchilik sharoitida samarali harakat qilish qobiliyati, amaliy aql va sog'lom fikr; xushmuomalalik, ishbilarmonlik, tashabbuskorlik va g'ayrat, talabchanlik va intizom, yuqori ishchanlik, iroda, qat'iyat, tashkilotchilik qobiliyati, jamoaviy ishlarni tashkil eta olish, etakchilik fazilatlarini, strategik fikrlash, mustaqillik, tashabbuskorlik;

5) zamonaviy menejerni nazariy tayyorlash jihatlari: makro va mikroiqtisodiyot, ilmiy menejment, boshqaruv va etakchilik nazariyasi, sotsiologiya, psixologiya va huquq, axborot texnologiyalari va kompyuter texnologiyalari bo'yicha fundamental bilimlar.

Olimlar kasbiy kompetentsiya muammosini hal qilish uchun ikkita ekvivalent motivni aniqlaydilar - ob'ektiv va sub'ektiv. Birinchisining mohiyati shundan iboratki, ta'lim sifati, rivojlanish darajasi va amaliy faoliyatga tayyorligi biznes muvaffaqiyatining, xizmatlar sifatining eng muhim omiliga aylanadi va natijada oliy ta'lim muassasasi ta'lim faoliyatining yakuniy maqsadini amalga oshirish. Subyektiv motivning mohiyati talabaning o'zini shaxs sifatida anglash istagidadir (yaxshi haq to'lanadigan, qiziqarli, nufuzli ish topish, muvaffaqiyatli biznes martaba qilish).

Aynan mana shu narsa o'quv rejalarini, o'quv dasturlarini ishlab chiqishda, fakultativ va sinfdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etishda, o'qitish usullari va sifatni baholash mezonlarini tanlashda yangi, individual yondashuvlarni izlashni taqozo etadi.

Kasbiy kompetentsiya - bu kelajakdagi menejerlarning o'zini o'zi anglashning muhim jihatlardan biri va ijtimoiy, kognitiv va boshqa muhim funksiyalarni bajarish muvaffaqiyati bog'liq bo'lgan hal qiluvchi omil. U nafaqat mutaxassislarning turli muammolarni hal qilishda

professionallik mezoni, balki ularning faoliyatini ta'minlaydigan psixik jarayonlarning professionallik darajasini ham o'z ichiga oladi.

Ta'lim davlatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini belgilovchi omildir. Iqtisodiyot va mehnat bozori nafaqat olingan bilimlardan foydalana oladigan, balki harakatchan va o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslasha oladigan raqobatbardosh mutaxassislariga juda muhtoj. Zamonaviy oliy ta'limning eng muhim yo'nalishlaridan biri bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetentsiyasini shakllantirishga e'tiborni o'zgartirish bilan bog'liq kompetentsiyaga asoslangan strategiyani aniqlashdir.

Zamonaviy universitet bitiruvchisi uchun ma'lum miqdorda bilim va kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lish etarli emas. Muvaffaqiyatli shaxsiy va kasbiy o'zini o'zi anglash ijtimoiy moslashuv va professional harakatchanlikni ta'minlaydigan fazilatlar va ko'nikmalarni talab qiladi.

Mutaxassislariga yangi talablar qo'yadigan zamonaviy mehnat bozoriga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Bitiruvchilar axborot jamiyati va zamonaviy ishlab chiqarish ehtiyojlarini qondiradigan texnologiya va bilimlar bilan ishlay olishi kerak.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Юнусходжаева, С. А. (2019). Ёш Рассомни Ўқитишда Самарали Усуллардан Фойдаланиш. Перекрёсток Культуры, 1(4).
2. Юнусхаджаева, С. А. (2020). Касб Таълими Йўналишидаги Талабаларни Ўқитишда Касбий Билимни Чуқур Ўзлаштирган Мутахассисларни Тарбиялаш Ва Миллий Либосларимизга Оид Билимларини Ривожлантиришнинг Афзаллик Жиҳатлари. Перекрёсток Культуры, 2(4).
3. Abutalibovna, Y. S., & Muratovna, K. U. (2022). Formation of the national clothes of the inhabitants of Surkhandarya under the influence of local living conditions. Eurasian Journal of History, Geography and Economics, 5, 31-35.
4. Zaripova, M. S. (2022). Training of a future designer in the process of creating a model for a designer-engineer, technologist, economy, master. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 4-2), 115-121.
5. Ernazarovna, U. G. (2022). The formation of the design term and history of development. Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali, 96-102.
6. Umarova, z. Kostyum dizayni ta'limini modernizatsiyalashning aktual tamoyillari. O 'zbekiston milliy universiteti xabarлари, 2020,[1/2] issn 2181-7324.
7. Ernazarovna, U. G. (2022). The Role of "Design-thinking" in the formation of artistic and design activities of future specialists. Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali, 103-105.
8. Ходжаева, У. М. (2019). Дизайн как искусство. Экономика и социум,
9. Abdullayeva, F. S., Nishanova, S. D., Rashidov, A. Z., Zaripova, M. A., & Dehkanova, R. E. (2020). Factors influencing the formation of clothes as a component of ethnic culture in the territory between two rivers in central Asia. Elementary Education Online, 19(4), 832-836.
10. Raxmatilloevna, F. M. (2021). Creativity in Fashion Design. Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT, 1(11), 73-76.
11. Atakhanova, F. Z. (2020). Using traditional methods of making uzbek costume in modern design during quarantine due to covid-19. European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(2), 1771-1776.
12. Атаханова, Ф. З. (2019). Этно-стиль: на подиумах и реальности (на примере деятельности дизайнеров Узбекистана). European Journal of Arts, (3).
13. Атаханова, Ф. З. (2021). Ўзбек анъанавий либоси ва замонавий моданинг ўзаро интеграция жараёнини таҳлил этишдаги методологик муаммолар. Взгляд в прошлое, 4(6).
14. Qizi, y. S. M., & muratovna, x. U. (2021). Libos dizayni ta'limida ekologik-innovatsion matolarning ahamiyati va zamonaviy moda-kostyum dizayn sanoatiga tadbqiq etishning

istiqbollari. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(4), 240-251.

15. <https://www.tate.org.uk/research/tate-papers/02/contemporary-art-and-the-role-of-interpretation>